COMMISSIE

BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE

van 22 april 1998

betreffende door Duitsland aan SHB Stahl- und Hartgußwerke Bösdorf AG verleende steun

(kennisgeving geschied onder nummer C(1998) 1325)

(Slechts de tekst in de Duitse taal is authentiek)

(Voor de EER relevante tekst)

(1999/139/EG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, inzonderheid op artikel 93, lid 2, eerste alinea,

Gelet op de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, inzonderheid op artikel 62, lid 1, onder a),

Na de belanghebbenden op grond van de voornoemde bepalingen te hebben aangemaand hun opmerkingen te maken,

Overwegende hetgeen volgt:

I

Op 5 februari 1997 besloot de Commissie de procedure van artikel 93, lid 2, van het EG-Verdrag in te leiden ten aanzien van herstructureringssteun ten gunste van SHB Stahl- und Hartgußwerke Bösdorf AG, hierna „SHB" genoemd, die door Duitsland was aangemeld. Het ging hierbij om de op 19 augustus 1996 aangemelde steunmaatregelen (niet-terugvorderbare financiële steun ten bedrage van 4,5 miljoen DEM en uitstel van de opeisbare aflossingen voor een door de BvS (Bundesanstalt für vereinigungsbedingte Sonderaufgaben) verstrekte lening van 1,5 miljoen DEM), alsmede om een eerdere steunmaatregel (een goedgekeurde deelneming door het consolideringsfonds van de deelstaat Saksen ten bedrage van 5 miljoen DEM), ten aanzien waarvan op 12 juni 1996 werd besloten geen bezwaar te maken [1]. De Commissie besloot tot inleiding van de procedure van artikel 93, lid 2, van het EG-Verdrag, nadat op 18 oktober 1996 een Gesamtvollstreckungsverfahren (faillissementsprocedure voor ondernemingen in de nieuwe deelstaten) tegen SHB was ingeleid.

Het besluit van 12 juni 1996 werd genomen nadat was nagegaan of het herstructureringsplan in overeenstemming was met de kaderregeling voor reddings- en herstructureringssteun aan ondernemingen in moeilijkheden [2]. De op 19 augustus 1996 aangemelde aanvullende steun had Duitsland eveneens als herstructureringssteun ten behoeve van dezelfde onderneming voorgesteld. Deze steun werd evenwel reeds in de eerste helft van 1996 verleend, toen de briefwisseling tussen Duitsland en de Commissie over de eerste steunmaatregel nog niet was afgesloten.

In haar besluit van 5 februari 1997 had de Commissie erop gewezen dat, overeenkomstig voornoemde kaderregeling, herstructureringssteun eenmalig dient te zijn, maar dat daarom nog niet kon worden geconcludeerd dat de nieuwe steunmaatregelen onverenigbaar waren met de gemeenschappelijke markt. Daartoe moesten in het kader van de procedure eerst alle terzake doende gegevens worden onderzocht, waaronder ook de voorwaarden en verplichtingen van het besluit van 12 juni 1996.

Het herstructureringsplan, in het kader waarvan de eerste steun was toegekend en waarop de Commissie zich had gebaseerd bij haar besluit dienaangaande van 12 juni 1996, voorzag in de sluiting van de smederij, de concentratie op de staalgieterij en de terugbrenging van de kosten (grondstoffen en personeel). De gieterijcapaciteit zou op hetzelfde niveau worden gehandhaafd. De herstructureringskosten werden op 10 miljoen DEM geraamd.

[1] Zie steunmaatregel N 743/95, brief SG(96) D/5958 van 28 juni 1996.

[2] PB C 368 van 23. 12. 1994, blz. 12.

In haar besluit tot inleiding van de procedure van artikel 93, lid 2, van het EG-Verdrag had de Commissie vastgesteld, — uitgaande van de haar destijds ter beschikking staande gegevens — dat de aanvullende steunmaatregelen niet aan de voorwaarden van de voornoemde kaderregeling voldeden, omdat: a) de aanmelding van Duitsland geen voldoende gedetailleerd, samenhangend en aangepast herstructureringsplan bevatte, b) in dit plan geen verdere vermindering van de capaciteit was voorzien, hoewel het een grote onderneming betrof die in een sector met overcapaciteit werkzaam was, en c) niet kon worden aangetoond, dat de betrokken steunmaatregelen in verhouding stonden tot het beoogde doel.

De verstrekte inlichtingen over de herstructureringsmaatregelen waren te minder overtuigend omdat enkele maanden na de toekenning van de steun de faillissementsprocedure voor de onderneming werd geopend. De Commissie beschikte op dat tijdstip niet over informatie over de tenuitvoerlegging van het oorspronkelijke plan, dat was gekoppeld aan de eerste steunmaatregel N 743/95.

Voordat zij tot inleiding van de procedure besloot, had de Commissie bij schrijven D/50466 van 31 januari 1997 de Duitse autoriteiten erop gewezen, dat het in verband met de faillissementsprocedure ten aanzien van SHB, goed zou zijn hun vorderingen te laten opnemen op de lijst van crediteuren, teneinde de eventuele terugbetaling te verzekeren ingeval de Commissie ten aanzien van de betrokken steunmaatregelen een afwijzende beschikking zou geven. In haar brief van 25 februari 1997 waarbij Duitsland van de inleiding van de procedure in kennis werd gesteld, herhaalde de Commissie dit verzoek.

II

Bij brief SG(97) D/1420 van 25 februari 1997 waarbij de Commissie de Duitse autoriteiten in kennis stelde van de inleiding van de procedure van artikel 93, lid 2, van het EG-Verdrag, werd Duitsland verzocht haar zijn opmerkingen kenbaar te maken en de nodige inlichtingen voor het onderzoek van de steunmaatregelen te verstrekken. Duitsland maakte zijn opmerkingen bij schrijven van 7 april 1997 (op 7 april 1997 ingeschreven onder nummer A/32789).

Uit deze brief vernam de Commissie, dat de aanvullende steunmaatregelen bedoeld waren om SHB, die als gevolg van een acute liquiditeitscrisis met faillissement werd bedreigd, te redden en een nieuwe investeerder te vinden (Auffanglösung). Volgens Duitsland was ten tijde van de toekenning van de aanvullende steun (begin 1996, hoewel de steun pas in augustus 1996 werd aangemeld) de noodzaak van de inleiding van een faillissementsprocedure nog niet te voorzien.

De Duitse autoriteiten hadden informeel bevestigd dat de vordering in verband met de tweede steunmaatregel in het kader van de faillissementsprocedure op de lijst van crediteuren was vermeld. Volgens de verstrekte inlichtingen was de participatie (eerste steunmaatregel) naar aanleiding van de inleiding van de faillissementsprocedure ongedaan gemaakt.

Ten tijde van de genoemde brief beschikte Duitsland niet over uitvoerige gegevens over de stand van de tenuitvoerlegging van het herstructureringsplan waarop het eerste besluit van de Commissie van juni 1996 was gebaseerd.

III

De brief waarbij Duitsland in kennis werd gesteld van het besluit van de Commissie tot inleiding van de procedure van artikel 93, lid 2, van het EG-Verdrag, werd bekendgemaakt in het *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* ([3]). In deze bekendmaking verzocht de Commissie de overige lidstaten en andere belanghebbenden om hun opmerkingen kenbaar te maken.

Na deze bekendmaking maakte Frankrijk bij schrijven van 30 juni 1997 zijn opmerkingen kenbaar.

Daarbij werd de Commissie erop opmerkzaam gemaakt, dat de onderhavige sector (staalgieterij) te kampen had met overcapaciteit en dat de Franse autoriteiten de Commissie in het belang van de goede werking van de gemeenschappelijke markt ondersteunden.

Deze opmerkingen werden Duitsland bij brief van 15 juli 1997 toegezonden. Duitsland heeft hierop niet gereageerd.

IV

De door Duitsland in verband met de procedure verstrekte gegevens waren niet volledig genoeg om een definitieve beschikking te kunnen geven. Daarom gelastte de Commissie bij Beschikking 97/793/EG Duitsland officieel haar binnen twee maanden alle dienstige informatie voor het onderzoek van het dossier te doen toekomen ([4]). Indien een volledig antwoord zou uitblijven, zou de Commissie een beschikking kunnen geven op grond van de gegevens waarover zij beschikte.

In het bijzonder verzocht de Commissie om inlichtingen over de stand van de uitvoering van het herstructureringsplan dat aan het eerste besluit van de Commissie ten grondslag lag, alsmede om een uiteenzetting van de redenen die BvS ertoe hadden bewogen aanvullende steun toe te staan, een beschrijving van het naar aanleiding van nieuwe moeilijkheden aangepaste herstructureringsplan, alsmede de stand van uitvoering van dit plan en de stand van de faillissementsprocedure.

Duitsland reageerde op de brief van de Commissie van 18 augustus 1997 waarbij het van deze beschikking in kennis werd gesteld, bij schrijvens van 16 oktober en 27 oktober 1997 (ingeschreven op 17 oktober en 31 oktober 1997). De Commissie ontleende hieraan de volgende informatie:

— het herstructureringsplan waarop het eerste besluit van de Commissie in juni 1996 was gebaseerd, was niet volgens tijdschema en niet consequent ten uitvoer gelegd;

— de begin 1996 toegestane tweede steunmaatregel, was bedoeld ter voorkoming van de opening van een faillissementsprocedure die de onderneming wegens de vertraging bij de uitvoering van de herstructureringsmaatregelen bedreigde;

([3]) PB C 165 van 31. 5. 1997, blz. 10.
([4]) PB L 323 van 26. 11. 1997, blz. 29.

— het herstructureringsplan voor de aanvullende steunmaatregelen was hetzelfde als het plan dat voor de eerste steunmaatregel was ingediend, waarbij de aanvullende steunmaatregelen werden gemotiveerd met het argument dat vertraging was opgetreden bij de uitvoering van het plan dat gekoppeld was aan de eerste steunmaatregel;

— de bedrijfsactiviteiten werden tijdens de faillissementsprocedure voortgezet met het doel een nieuwe investeerder aan te trekken. Er werd een nieuwe vennootschap (Stahl- und Hartgußwerke Bösdorf GmbH) opgericht, die het merendeel van de activa van SHB i.GV. gepacht heeft. De resterende vaste activa zouden worden verkocht. Noch de BvS noch de deelstaat Saksen waren bij deze constructie (Auffanglösung) financieel betrokken.

V

De afzonderlijke financiële maatregelen ten gunste van SHB waren door Duitsland als herstructureringssteun aangemeld. De eerste maatregel betrof een gegarandeerde deelneming van het consolideringsfonds van de deelstaat Saksen ten belope van 5 miljoen DEM (besluit van de Commissie van 12 juni 1996); vervolgens werd niet-terugvorderbare financiële steun ten belope van 4,5 miljoen DEM en uitstel van de opeisbare aflossingen voor een verstrekte lening van 1,5 miljoen DEM verleend. Deze maatregelen moeten als staatssteun in de zin van artikel 92, lid 1, van het EG-Verdrag worden aangemerkt, aangezien SHB een onderneming in moeilijkheden was die geen banklening of enig andere particuliere financiering had kunnen verkrijgen.

De aanvullende steun die naderhand werd aangemeld, moet overeenkomstig artikel 93, lid 3, als onwettig worden beschouwd, daar hij werd verleend voordat de Commissie hierover een definitief besluit had genomen. Dit zegt evenwel niets over de verenigbaarheid van de steun met de gemeenschappelijke markt.

Om met de gemeenschappelijke markt verenigbaar te kunnen zijn, moet een van de uitzonderingen en vrijstellingen van artikel 92, leden 2 en 3, van het EG-Verdrag, respectievelijk artikel 61, leden 2 en 3, van de EER-Overeenkomst van toepassing zijn. Om overeenkomstig artikel 92, lid 3, onder c), van het EG-Verdrag verenigbaar te zijn, moeten de herstructureringsmaatregelen voldoen aan de criteria van de communautaire kaderregeling voor reddings- en herstructureringssteun aan ondernemingen in moeilijkheden.

Ten aanzien van de eerste steunmaatregel was de Commissie na onderzoek van het herstructureringsplan tot de slotsom gekomen, dat de steun als verenigbaar met de gemeenschappelijke markt moest worden beschouwd en dat zij derhalve hiertegen geen bezwaren zou maken. Dit besluit van 12 juni 1996 was op de volgende herstructureringsmaatregelen gebaseerd: sluiting van de smederij, concentratie op de staalgieterij zonder uitbreiding van de productiecapaciteit en vermindering van het personeel en de productiekosten. Deze maatregelen zouden SHB in staat moeten stellen de rentabiliteit en de levensvatbaarheid op de lange termijn te herstellen.

Uit de informatie waarover de Commissie thans beschikt (brieven van 16 en 27 oktober 1997) blijkt evenwel dat het plan niet consequent en volgens tijdschema werd uitgevoerd. Maar juist dit plan ligt ten grondslag aan het besluit van de Commissie van 12 juni 1996 deze steunmaatregelen als verenigbaar met de gemeenschappelijke markt te beschouwen. Bijgevolg moet de Commissie vaststellen, dat de door haar op 12 juni 1996 goedgekeurde steun niet onder de voorwaarden is verleend die bij dit besluit waren voorzien. Overeenkomstig de kaderregeling voor reddings- en herstructureringssteun aan ondernemingen in moeilijkheden (punt 3.2.2. iv)) moet de onderneming het herstructureringsplan volledig uitvoeren. Zo niet, dan kan de Commissie overeenkomstig artikel 93, lid 3, van het EG-Verdrag maatregelen treffen voor de terugvordering van de steun, voorzover zij haar oorspronkelijke besluit op grond van een aanmelding niet wijzigt.

Het feit dat de Duitse autoriteiten besloten hadden de in acute financiële moeilijkheden verkerende onderneming extra steun toe te kennen nog voordat er een besluit was genomen inzake de eerste steunmaatregel, bewijst dat het plan de onderneming niet in staat stelde op lange termijn weer rendabel te worden. Dit werd evenwel niet medegedeeld aan de Commissie, die de aanmelding van de aanvullende steunmaatregelen pas in augustus 1996, twee maanden voordat het faillissement werd aangevraagd, ontving.

Volgens de verstrekte inlichtingen werd de aanvullende steun in gedeelten verleend, waarbij de eerste schijf in januari 1996 werd uitbetaald. Het besluit om de eerste schijf van 2 miljoen DEM te verlenen werd in het schrijven van 14 november 1996 (op 19 november 1996 ingeschreven onder nr. A/38134) door Duitsland gemotiveerd met de noodzaak een ernstige liquiditeitscrisis af te wenden teneinde faillissement te voorkomen. Tegelijkertijd had de BvS besloten om de opeisbare aflossingen voor de in de periode van 18 januari tot 30 september 1996 verstrekte financiële middelen uit te stellen. Met de voorkoming van een faillissement hoopte de BvS, in het kader van een tweede privatisering, een nieuwe investeerder voor deze onderneming te vinden en haar aldus in een groep staalgieterijen te integreren. De groep die zij op het oog had, trok zich evenwel in het verdere verloop van het project terug.

Deze eerste schijf moet, op grond van de voorwaarden voor de toekenning ervan, eerder als reddingssteun dan als herstructureringssteun (zoals de Duitse autoriteiten deze hebben voorgesteld) worden aangemerkt, want volgens de definitie in de kaderregeling onder punt 2.1 geeft „reddingssteun [. . .] dus een korte adempauze" aan de onderneming, „waarin een oplossing op lange termijn kan worden uitgewerkt".

Volgens punt 3.1 van deze kaderregeling moet evenwel reddingssteun, om verenigbaar met de gemeenschappelijke markt te worden geacht, in de vorm van kredietgaranties of af te lossen kredieten worden verleend. De in januari 1996 aan SHB toegekende steun bestond uit niet-terugvorderbare financiële steun en uitstel van de opeisbare aflossingen van een lening, hetgeen als een nieuw krediet kan worden aangemerkt, waarvan de voorwaarden

en de rentevoet niet bij de Commissie bekend zijn. Het in de vorm van niet-terugvorderbare steun verleende deel van de steunmaatregel voldoet niet aan de voorwaarde die in de kaderregeling is vastgelegd; ten aanzien van het uitstel van de opeisbare aflossingen beschikt de Commissie niet over volledige informatie.

De hoogte van de reddingssteun moet zich bovendien tot het strikt noodzakelijke beperken en mag alleen worden uitgekeerd voor de periode die noodzakelijk is voor de vaststelling van het saneringsplan. Over het algemeen, aldus de kaderregeling, mag deze periode ten hoogste zes maanden bedragen. Het uitstel van de opeisbare aflossingen strekt zich evenwel uit over een periode van meer dan zes maanden (18 januari-30 september). Aldus kan niet worden gesteld, dat aan de voorwaarden voor reddingssteun is voldaan.

Alles bij elkaar had SHB 4,5 miljoen DEM ontvangen in de vorm van niet-terugvorderbare financiële steun in de periode van januari tot juli 1996 en voorts uitstel voor opeisbare aflossingen ten belope van 1,5 miljoen DEM. Al deze steunmaatregelen waren als herstructureringssteun aangemeld onder toezending van weinigzeggende informatie over een herstructureringsplan. De Commissie had in haar besluit van 5 februari 1997 vastgesteld dat, uitgaande van de informatie waarover zij op dat moment beschikte, er niet leek te zijn voldaan aan de voorwaarden die in de kaderregeling aan het herstructureringsplan worden gesteld.

Zo was het plan, op basis waarvan de aanvullende steunmaatregelen waren toegekend, hetzelfde als dat wat in oktober 1995 aan de Commissie was voorgelegd voor de beoordeling van de eerste steunmaatregel. De ramingen van dit plan lopen tot 1995/1996. Ook al werd verklaard dat de onderneming 1997 met een positief jaarresultaat zou afsluiten, de over 1995 behaalde resultaten kwamen niet overeen met de prognoses van het plan. Door de vertraging bij de uitvoering is dit plan niet meer samenhangend, en de veronderstellingen waarvan het uitgaat, zijn onrealistisch geworden. Het onderging blijkbaar niet de nodige correcties. De Commissie kan hieruit dus niet concluderen dat het een herstructureringsplan betreft dat de levensvatbaarheid en de rentabiliteit van de onderneming op de lange termijn weer herstelt.

SHB is werkzaam in een sector met structurele overcapaciteit, te weten de gieterij- en smederijsector. De smederijcapaciteit zou volgens het plan in de loop van de jaren 1995/1996 volledig worden stilgelegd, maar de Commissie beschikt niet over een gedetailleerde beschrijving van de uitgevoerde maatregelen. Duitsland had te kennen gegeven dat juist bij deze stillegging vertraging was ontstaan.

Het plan voorzag niet in een extra capaciteitsvermindering, terwijl het steunbedrag werd verdubbeld en de voorgenomen inkrimping van de smederijcapaciteit niet consequent was uitgevoerd. Ten tijde van de toekenning van de steun was SHB een grote onderneming. Zelfs wanneer een onderneming gevestigd is in een streek die onder de werkingssfeer van artikel 92, lid 3, onder a), van het EG-Verdrag valt, moeten grote ondernemingen die werkzaam zijn in een bedrijfstak die door overcapaciteit wordt gekenmerkt, een vermindering van de capaciteit tot stand brengen, die in verhouding staat tot de hoogte van de ontvangen steun, teneinde een onaanvaardbare mededingingsvervalsing te vermijden. Dit was in het plan niet voorzien.

De bij de Commissie ingediende uittreksels uit het plan bevatten geen informatie over de bijdrage van de steunontvangende onderneming tot de herstructurering. Zij bevatten evenmin de toezegging dat wordt gecontroleerd of de herstructurering overeenkomstig het plan verloopt noch de verplichting een jaarlijks verslag over de uitvoering ervan in te dienen.

VI

Op grond van bovenstaande overwegingen, in het bijzonder in deel V, stelt de Commissie vast, dat de als herstructureringssteun ten gunste van SHB aangemelde steunmaatregelen niet voldoen aan de voorwaarden van de kaderregeling voor reddings- en herstructureringssteun aan ondernemingen in moeilijkheden. Derhalve moeten deze steunmaatregelen als onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt worden beschouwd,

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN:

Artikel 1

De hierna genoemde staatssteunmaatregelen voor herstructurering, die door Duitsland aan SHB Stahl- und Hartgußwerke Bösdorf AG werden toegestaan, zijn op grond van artikel 92, lid 1, van het EG-Verdrag, en artikel 61, lid 1, van de EER-Overeenkomst, niet verenigbaar met de gemeenschappelijke markt en voldoen aan geen enkele voorwaarde voor een uitzondering of vrijstelling op grond van artikel 92, leden 2 en 3, van het EG-Verdrag, respectievelijk artikel 61, leden 2 en 3, van de EER-Overeenkomst:

a) de deelneming van het consolideringsfonds van de deelstaat Saksen ten bedrage van 5 miljoen DEM,

b) de niet-terugvorderbare financiële steun van 4,5 miljoen DEM en de lening van 1,5 miljoen DEM, ten aanzien waarvan was besloten uitstel te verlenen voor de opeisbare aflossingen.

Artikel 2

Duitsland neemt de nodige maatregelen om de terugbetaling van de onwettig uitgekeerde steun te verzekeren. Over het terug te betalen bedrag moet rente worden berekend vanaf de datum van de toekenning van de steun tegen een rentevoet die overeenkomt met het op die dag geldende referentietarief voor de berekening van het nettosubsidie-equivalent van regionale steun in Duitsland.

De terugvordering geschiedt volgens de procedures en voorschriften van het Duitse recht. De geldende bepalingen moeten zo worden aangewend dat de terugbetaling niet onmogelijk wordt gemaakt.

Artikel 3

Duitsland deelt de Commissie binnen twee maanden na de datum van kennisgeving van deze beschikking mee welke maatregelen het heeft genomen om hieraan te voldoen.

Artikel 4

Deze beschikking is gericht tot de Bondsrepubliek Duitsland.

Gedaan te Brussel, 22 april 1998.

Voor de Commissie

Karel VAN MIERT

Lid van de Commissie